

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06865

FUN UMETUM

Eliezer Greenberg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אומנים

עליונות גרינבערג
1924

הויפטפארקויף:
בידערמאנס בוך-נעשעפט
176 2nd Avenue, New York, N. Y.

Copyright, 1934,
E. Greenberg, New York, N. Y.

Posy-Shoulson Press,
3 Sherman Avenue,
Jersey City, N. J.

אינהאַלט:

1

פון אומעטום

9	ווי פאָנען צוויי
10	פון אומעטום
13	שטאַט-לאַנדשאַפּט
14	האַרב און ביטער
15	ווי מילדע לעמער
17	אַף רוף
20	די ערעוו-מאַרגן שאַ
21	שטאַט-געמיט
22	פון אינדזערע טעג
24	זונטיק
25	אַ פאַטש אין פּאָנעם
26	אַרעמער אוישער
28	ראַנד
31	נאַכט און יאַם און מיר ביידע
39	לענין
41	עס ברענען די ווענט פון דער וועלט
49	און אזוי קעסיידער

2

לויטערע פארנאכטן

51 לויטערע פארנאכטן
52 שטורעם
54 זומערשאַג — ניוענגלאַנד
55 שיקערט ערד
56 אַקאַציע-בױם
57 גאַב
58 לאַמענט

3

נעזאַנג

61 נעזאַנג
63 זאַלבאַצױי
65 וואונדערלעך און טראַגיש
66 סדאָועניר
67 ווי אין ווינט אַ זעגל
69 יאַגד
73 באַריר נישט
75 באַלאַדע
78 אַז מע דערמאָנט זיך
84 באַלאַדע אין גרוי
86 פאַרוואַרף
88 נאַכשריפט
89 אַטלאַנטיק סיטי

פון
אומערום

יין פענצטער צו דער גאָס, און צו דער וועלט — מיין ליד.
דאָס פענצטער ווייזט אָף נויט, דאָס ליד ווייזט יונגן צווייט.
און איד — ווי פאָנען צוויי — טראָג ביידע מיט זיך מיט.

די נויט ציט באַרג אַראָפּ. דאָס ליד ציט באַרג אַרויף.
איין האַנט פאַלט נישט אַראָפּ ווען כיהייב די צווייטע אויף,
און כיטראָג — ווי פאָנען צוויי — מיין פרייד און שטראָף.

פון אומעטום

אָ, מענטש פון אומעטום —
געבויגן
אונטער אייגענער לאסט —
שטום.
מיט אַראָפּגעלאָזטן קאַפּ.
מיט פינצטערן פּאַכעד — כּמאַרעס אין די אויגן,
— שטעל זיך אָפּ!
— צאַם איין דיין פּאַרווירט געלאָה!

זע:

ווי פּאַרגיפטיקט ס'איז שוין דאָ געוואָרן
דאָס וואַנזיניק צעבלי פון שווינדלענדיקע ווענט,
אונטער ווירטואַזן שוואונג פון הענט
וואָס פּאַלן שוין אַראָפּ —
באַשווערט און איינגעמידט!

עס באַגלייט שוין מער די אַרבעט נישט קיין ליד!
און אָפּגעטאַן האָט זיך די פּרייד פון מי.
— מיר זיינען אַלע איצט אַ דאָ —
ווי שטאַט-טויבן פּאַררויכערטע.
— מיר זיינען אַלע איצט אַ דאָ —
ווי פּאַראירטע פי
איינגעשפּאַנט אין יאָך.
און ס'פּלאַטערט איבער אונדז, ווי אַ בייטש, ראַש און כּוצפּעדיק —
די גרויע פּאַן —
פון אייביק מאַנאַטאַנעם מיטנוואַך.

פון אומעטום

אָ, מענטש פון אומעטום —

פאַרנעם אין נעכט,

פאַרנעם —

אין אייביק־שטומער טונקלקייט פון נעכט:

דאָס פייערלעכע פלאַקערן פון פייערלעך אין שויבן.

פאַרנעם —

ווי מויערן סוידען זיך פאַרגאַפּטערהייט

מיט פאַרכאַפּטן אָטעם און צעגליטן גלויבן:

אַז גיריק הערט די צייט נישט אויף צו ברענען

און וואַרט מיט אומגעדולד

דו זאָלסט שוין דיין באַרוף דערקענען.

און אויפריכטן דיין דערנידעריקטן שטאַלץ.

און אויסלייזן דיין באַלידיקטן ייכעס.

האַרץ:

ווי אונטער זשאַווערדיקע רינגלען

פון פאַרהאַקטע טויערן

וויינען קוואַלן פרייד און טרויערן,

טרויערן און דורשטן אויפגעפראַלט צו ווערן.

דערשפּיר:

ווי דער גאַנצער ערד־קילעך

איז איין פאַרוואַונדעט געשריי —

קויה אויס דיין נאָמען!

— פיר דורך דיין באַשערטע שליכעס:

— פון מערידע!

— פון אויסלייזן!

— פון אויסלייזן!

— פון מערידע!

— און זאָלן ווידער זיך די הענט די מידע
א יאָג טאָן מיט פרייד פון ווילד געלאָה,
מיט רוש פון פּרילינגדיקע שטראַמען.
זאָלן ווידער זיך די אויגן
אָנצינדן מיט פרייד פון פּויער!
זאָל ווידער אויפגיין אויף דער וועלט
צעהעלט —
ווי זונען-ליכט.
ווי שטערנשטויב.
ווי גאַלדן געזאַנג
פון געראַטן ברויט אין שויער.
א לויב צו מי.
א לויב צו פרייד.
א לויב צו אלץ וואָס אַטעמט מיט באַשאַף.
א לויב.
א לויב.
א לויב!

שטאַט-לאַנדשאַפט

הויכע, ריזיקע פאבריק־קויםענס
קריצן מיט רויך־געשריפט —
אף שטאַלענעם הימל, אן אַפּרו ליד, אן אייזערן געבעט.
דער אַוונט נידערט שטיל, געהיימניספול און טריפט —
מיט פייער,
פייער,
פייער!

עס לויכטן אויף לאַמטערנס.
שילדן צינדן זיך.

יעדע שויב צעבלייט זיך העל ווי אַ ראַקעט.

די שטאַט איז איצט אַ פּלאַקערדיקער שיווער
וואָס צערט און ווערט פאַרצערט פון אייגן פייער.

די רייען מויערן מיט קעפּ פאַרריסענע צו רוימען.
זעען אויס אַצינד ווי שטיינערנע אַדלערס —
וואָס גרייטן זיך צום פליען.

פון ווייטנס הערט זיך דאָס שווערע סאַפען
פון אַ הוריענדיקער באַן.
און איבערן הימלס שמאַלע, שפאַרעוודיק־צעפּאַסטע זוימען
גליטשט זיך ווי אַ ריזיקער גליוואַרים —
אַ באַלויכטענער עראַפּלאַן.

האַרב און ביטער

אָ, מאַמע טייערע, צום וויפלסטן מאָל,
איז בענקעניש דערמאָנענדיק דיין נאָמען:
— וועט אַלץ אַ ציטער טאָן אין קלעמעניש ס'קאָל?

און האַרב און ביטער ווי פּרישער כּריין,
בלייבט נאַקעטע וואָר: בענקשאַפט און יאָם —
אַזוי ווי אַ צאַם צווישן אונדז שטיין.

און מעג מיר די נאַקעטע וואָר — ווי אַ פּלאַם
איז פינצטערן אָפּשייד — אַן אידעס מיר זיין:
— אָ, ערד פון מיין ווינגל, כ'וועל שוין דיינער נישט זיין!

נאָר אייביק פון דאַנען, ווי אַ בלינדער נאָך שייַן,
מיט בענקשאַפט אין האַרצן — צום וויפלסטן מאָל?
— דערמאָנען דיך, מאַמע, מיט ציטער אין קאָל.

ווי מילדע לעמער

איך האָב שוין לאַנג זיך אָפגעוואוינט אַדאָ —
פרימאַרגנס אויפצוכאַפן זיך (ווי אין דער היים) באַם קריי פון הענער.
און ס'דוכט מיר אויס אין דער באַגניען שאָ,
אַז ס'קלינגט גאָר שענער —
דער קוירער־קורפּייה אַדאָ פון דער פּאַבריק.

איך בענק שוין ניט צוריק —
נאָך מיין געבורטס־אַרט פון טריבע לאַנגווייליקע גאַסן.
עס קישעפט שוין נישט מער די פרידלעכקייט
פון אַקסן־שפּאַן מיין בליק.
איך בענק נישט מער נאָך יענע פרידלעכע זונען־טעג,
נאָך די אַווענטן מיט מעלאַנכאָליש־בלויע הויכן!

— ס'איז ליבערשט מיר אַצינד, אַדאָ, באַטאַג —
דער טומלדיקער רויש, די קנוילן גרויע רויכן,
דאָס נאַכטיקע ראַקעטן־שפּיל
פון ליכט און פאַרב, פון פאַרב און ליכט.
און ווי אַ צעשניטן געוועב פון טויזנטער קאָלירטע פאַסן —
זעט אויס דער הימל — דער שטאַטס געזיכט.

אַ, ליב געבורטס־אַרט,
אַ, גוטע היים,
— ווי גלייכגילטיק איך בין צו דיר געוואָרן!
איך גלויב זיך קוים, אַז דאָס האָב איך נאָך דיר
געבענקט אַזויפיל יאָרן,
און געכאַלעמט נאָך אַמאָל צו דיר צוריק צו קומען.

פון אומעטום

די צייט אָבער, די אייביק־גוטע טרויסטערין,
האַט ווי אַ שוואַרץ־קינסטלערין —
אויסגעמעקט אין מיין זיקאַרן די בענקשאַפט,
און כ'האַב מיין נייע היים מיט נייעם האָפּער אָנגענומען.

איצט בלייב פאַר מיר די שטאַט אַדאָ מיט אירע מויערן,
ווי אַ יונג צערזישטער וואַלד אין שעפעדיקן גרינען:
אַ, שטאַט, מיין שטאַט,
איך קלאַפּ אָן מיט מיין ליד אין דינע טויערן —
איך שטיי באַרוישט פאַר דיר אַף שוועל —
פון נייעם ליכטיקן באַגינען.

דער טאָג שפּראַצט ליכטיק און העל.
איך גרונטעווע דעם קוואַל פון נייע שלומערדיקע ווערטער.
עס נעמט ריזלען געזאַנג אין דער טיף פון מיין זעל.
— און מיט הייסן אַטעם,
מיט הענט — צוויי דורשטיק־טיפּע עמער,
שעפּ איך ווידער —
נייע שורעס־לידער —
און לייג זיי אויס ווי גוטע, מילדע לעמער.

איך האָב נישט מיטגעבראַכט —
קיין שאַרפע עלנבווינגס,
קיין ייכעס־בריוו,
קיין ליסטיקע כאַניפע.
אונטערטעניקייט אין אומעט־פולע אויגן
וואָס בעטלען שטומערהייט באַ די וואָס זיצן אויבנאָן,
אין פאַנטעאַן,
באַשיצט, באַוואַכט,
און מיינען, אַז זיי פירן מיטן גורל פון אַ מענטש —
ווי מיט אַ שיר —
וואָס זיי דערפירן דורך פינצטערניש פון נאַכט,
מיט זיכערקייט — אין רו פון האַפן,
אַבי זיי זיינען זיכער, אַז זיין וואָרט, זיין וואַפן,
וועט קיינמאָל נישט אין זיי כאַלילע צילן.
זיי מאַכן זיך נישט זעענדיק און ווערן טויב
צום הילפסנערות פון דעם:
וואָס ראַנגלט זיך אין ווילד־געוויטער מיט אייגענעם געוויסן —
און שטרעקן אים נישט אויס קיין האַנט!
מיט גאַל פון פאַרשווייגן. מיט ציין — פאַרביסן,
היטן זיי מיט שרעק —
ער זאָל כאַלילע נישט אָן זיי זיך דורכשלאָגן אַ וועג,
אַ פענצטער — צום נישט־געאַנטן לאַנד.
וואו איז די ווערט? וואו איז די אויסגעטראַכטע לויז,
פאַר דעם וואָס שטרענגט דעם בליק אָן ביז צו ווערן שטאַר,
און שרייט אַה העכסטן קאָל
— אין שטומעניש — דעם איינגעזאַפטן צאַר,
דער וועלט אַרײַן אין אויער!
— אַ, פאַכדאַנישע נעוויאים,
אַ, זעלבסטגעקרוינטע טרייסטער נאַרישע,
איר רעדט זיך איין:

אז איר קענט אויסקויפן דעם פיון,
אז איר קענט פארגיטיקן פאר טרויער,
וואָס טויכט אויף פון טיפעניש פון האַרץ —
באָ דעם וואָס איז געקומען אַר רוח פון אייגן בלוט,
אין פינצטערן געפעכט מיט זיך אליין.
אין דורשט נאָך ליכטיקייט פון וואָרט,
וואָס זאָל זיך דורכטראַגן ווי אַ פאַרשטיקט געוויין,
ווי אַ שטומע בענקשאַפט —
וואָס גרייכט אָן מינדסטן אַנדייט אַר אַ וואָרט,
צום ווייטסטן און פאַרשטעלטסטן אָרט —
צום האַרץ — צום טיפסטן גרונט — פון בליענדיקן וויי ! . . .

— און וועמען עס געפעלט — איז גוט!
און וועמען נישט, איז אויך גוט!

זיי נאָט מײן איידעם,
וויפיל מאָל איך נידער אַראָפּ פון בעט,
אין שלאָפלאָזע נעכט —
אין פרומער בענקשאַפט נאָך טרויסט פון ערלעכן געזאַנג.

— וויפיל מאָל איך גענען מיט שטילע טריט צום ביכער־שראַנק,
שטרעק אויס די הענט —
נאָך לידער־בענד
אָפטמאָל פון סאָנים
(מיט רעכט און אומרעכט)
און פון מינדסטן הויך פון זייער הייסן אַטעם,
נעמט מיך דורך אַ פיינלעכער ציטער פון זייער געזאַנג,
קוק איך זיי אַרײַן אין פּאָנעם —
מיט אַזויפיל אָפענער פאַרגעכונג,
מיט אַזויפיל קינעדריקער דאַנקבאַרקיט,
אז טרערן שמעלן זיך מיר אין די אויגן.

פון אומעטום

נאָר זיי אויך גאָט מיין איידעם,
וויפיל מאָל איך ווענד די אויגן אָפּ מיט קאָס,
די ליפּן — האַלב־געצוימט פון פּלֹך,
אַפּילע פון אַ פּריינטס אַ בוך,
ווייל ס'האָט דער אָטעם פון אַן אויסגעטראַכטן צאַר,
פון אַן אויסגעקלערטער פּרייד —
אַף מיר אַ וויי געמאָן פון זיינע רייד,
און ס'צינדט אין מיר זיך אָן אַ ווילדער האַם,
וואָס וועגט אַראָפּ און מאַכט מיך ווי אַ בויס געבוּיגן.

איך האָב נישט מיטגעבראַכט —
קיין שאַרפע עלנבוּיגנט,
קיין ייכעס־בריוו,
קיין ליסטיקע כאַניפע.
— איך בין געקומען אויף רוף פון אייגן בלוט,
אין פינצטערן געפעכט מיט זיך אַליין.
און וועמען עס געפעלט — איז גוט!
און וועמען נישט — איז אויך גוט!

— נאָר אייביק ברענען וועט אין מיר —
ווי דער מיִדבערדיקער דאָרן,
מיין ליבשאַפט און מיין סינע,
מיין סינע און מיין ליבשאַפט,
און ביזן לעצטן אָטעם־צוג מיך באַגלייטן ווי מיין שאַטן,
ווי מיין שאַטן מיך באַגלייטן דורך אַלע מיינע יאָרן.

— מיין ליבשאַפט און מיין סינע,
מיין סינע און מיין ליבשאַפט,
ווי דער מיִדבערדיקער דאָרן —
דורך אַלע,
אַלע,
אַלע מיינע יאָרן.

די ערעוו-מאָרגן שאַ

בלנדע, דרימלענדיקע מויערן
דערדרימלען שוין די לעצטע רעגעס ערעוו-מאָרגן שלאָף.
אַט-באַלד, און ס'וועט דער טאָג צעפראַלן זיינע טויערן —
פון ראַש,
פון רויש,
פון אומרו,
פון גערודער!
און ווידער וועט זיך אָנהויבן דער באַווילדיקער טויש —
פון וואָס דען נישט?

אַט באַלד וועט ווערן אָפגעווישט
די נעפלדיקע גרעניץ צווישן נאַכט און טאָג.
די זון וועט ווי אַ בלענדנדיקער גלאַס —
צעקלינגען איר ליכטיקן אַנקום.
אַ פאַרשפעטיקטער מילך-וואָגן
רעדלט דורך די נעפלדיקע גאַס,
וואָס רייבט זיך אויס פון שלאָף די אויגן.

פון רעסטאָראַנען זעצט אַרויס אַ שאַרפער רייעך —
פון פרישער קאווע און פון פריש געבעקס.
דער הויכער שטאַט-זויגער נעמט שלאָגן —
זעקס.

און פון ווייטן — זיין באַלויכטענער ציפערבלאַט
ווי די לעוואַנע רונד און בלאַס.
עס לעשט זיך אויס דער קישעפדיקער רענגבוֹיגן —
פון פייערן,

וואָס האָבן אַ גאַנצע נאַכט ווי וועלפישע אויגן,
איבער דער שטאַט געהויערט.
אין מיזערך-זייט באַווייזט זיך שוין אַ שפּראַץ אַף מאָרגנשיין.
פון ווייטן יאָגט זיך אָן דער „על“ מיט רויטע אויגן פון נישט-שלאָפן —
און ס'פאַרט-מיט מיט אים די ערעוו-מאָרגן שאַ —
אין טאָג אַריין.

שטאַט-געמיט

א

עלנט —

ווי א פאָרוויכערטע טויב
צווישן פאָרוואָרלאָזטע פאָבריק־קוימענס.

ב

איבעריק —

ווי אן אויסגעמאָטערט לאַסט־פּערד
אָה ניויאָרקער גאַסן.

ג

פאָרלויִרן —

ווי אַ סקעפטישער אַרבעטסלאָזער,
וואָס זוכט שוין נישט קיין אַרבעט.

פון אונדזערע טעג

עס הענגט אַ שווער געמיט איבער די שטעט,
פאַבריקן פּוסטעווען און ס'רוען די מאַשינען.
עס וואַקסט די צאָל פון די מיט אויסגעצערטע פענימער,
מיט פינצטערער טראַציקייט — כּמאַרעס אין די אויגן.
מיט טליענדיקן האַס אין האַרצן.

אַף באַקן — צעפּלאַמטע, שווינדזיכטיקע רויוון,
מיט ווילד־געוויקס פון טשאַפּריגעס און בערד,
מיט צעריסענע שיך,
מיט צעלאַמטע הויזן.
און ס'איז די האַרטע ערד זייער בעט,
און ס'וויינט די שוואַרצע קויטיקייט —
אַף זייער טראַנטעדיקן גרעט,
ווי ס'וויינט מיסט און קויט
אַף פאַרנאַכלעסיקטער ערד —
וואָס טראַגט אַף זיך די פאַרשאַלטענע בראַכע
פון נישט אויפגעגאַנגען ברויט.

ס'האַט נישט די פּוילע רו פון זאַטער אומצופּרידנקייט
פון ריך־געגרייטע טישן זיי אַוועקגעריסן.
ס'האַט נישט די נודנע לאַנגווייל, ווי מאַיל זייער געמיט צעביסן;
פון פּוכיקע געלעגערס זיי געהויבן —
און פון וואוילטאַג זיי פאַרוואַנדל'ט
אין בעטלענדיקע, פינצטערע נאַמאַדן.
נישט דער לעסטער פון וואוילטעטיקע שוועסטער
האַט צעטרייסל'ט זייער באַדנדיקן שטאַנד.
נישט פאַלשער רייז צו אַוואַנטורישן וואַנדער.
נישט לאַקנדיקער גלאַנץ פון קאַמפּלאַזשע גליקן

פון אומעטום

האָט זיי פון שעפּעדיקע וואַרשטאַטן, פון רוישיקע פּאַבריקן —
גענומען באַ דער האַנט:
און זיי צעזייט ווי בליענדיקע וואונדן
אַף וועלטס געוויסן —
העפּקערדיקע וואַגאַבונדן.

ס'האָט מאַטער פון כאַרעווע טעג —
נאָווענאָדער וואַרלאָז אַף גלייכגילטיקע וועגן,
כאַלעפּדיקע קעלט פון באַגינענס,
אַף באַראָט פון גאַסן זיי אַרויסגעטריבן,
און ווען די שטאָט דערוואַכט, מיט קרענקלעכן שייַן,
פון שוידער אין די שוויבן;
מיט מעשוּגענעם געברום פון הונגעריג-בסורעם אין מויל:
גרוי !

גרוי—5 !!

גררוי55 !! !

דעמאָלט לויערט דער הונגער, וואַנזיניק, ווי אַ פּרעכער רויבער,
און פאַרווייט ווי רויטן מאָן, פונקען פון מערידע,
אין בלוט פון די באַלידיקטע שאַפּטיים,
(וואָס ווייסן נישט אַליין אַפּטמאָל)
אַז זיי איז אַנגעצייכנט, די ערשטע גיין דעם רויטן שייַן —
פון נייעם טאַג אַנטקעגן.

אַז זיי האָט די געשיכטע אויסדערוויילט,
צו זיין די ערשטע פון דעם נייעם ייכעס.

פון די ערשטע —

(אַפּט נישט ווילנדיק)

אַ שפיי צו טאָן דער קרעציק-אַלטער וועלט אין פּאַנעם! —
און דורכפירן מיט ווירדע —
די גרויסע,
גרויסע שליכעס.

זונטיק

היינט איז שטיל אין שטאָט
ווי אין אַ קלויסטער אַ גאַנצע וואָך.
וואו בלויז די טריט פון אַ פאַרבלאָנדזשעמער מויז
און דאָס פאַרכאַלעשטע קאָל פון אַן איינזאַמן גאַלעך,
וואָס פּרעפּלט אַ טפּילע צו גאָט —
שטערן די רין פון שטאָט.

די ווייזערס אַפּן שפּיץ פון טורעם־זייגער
קריכן היינט אַרום פּויל, געלאַסן,
(גאָרנישט ווי זייער שטייגער)
ווי זיי וואָלטן פאַרגעסן —
אַז די צייט איז די הויפט־ווערט
מיט וואָס אַלצדינג ווערט אַדאָ געמאַסטן,
פון וואָס אַלצדינג ווערט דאָ אויפגעפּרעסן.

די גלייכע לאַנג־שורעסדיקע גאַסן
פּרייכן מיט דעם הייסן אַטעם פון הייץ־אויווונג.
די זון אין דער הויך — ווי אַ פייערדיקער פּאַווע־פּעכער
שווינגט אָנגעגליטע האַמערס אַף די קאָוואַדלעס — די דעכער,
וואָס בלאַנקען ווי קופּערנע פּאַנען —
פּריש געשייערט.

פון אומקטום

ס'האָט היינט דער הימל אויפגעדרויט
אלע זיינע זודיק־זידנדיקע קראַנען
צאָפט זיך אָף דער ערד אַראָפּ, פֿון אויבן —
טייכן גאָלדענער פייער.

אין הויז איז נישט צו בלייבן.
אויף דער גאָס איז נישט אַרויסצוגיין.

די קורץ־געשענקטער־
און
געהענימשער פייער
האָבן היינט די יוגנט פֿון שטאָט צום יאָם אַרויסגעטריבן,
און די וואָס זענען היינט אַדאָ פֿאַרבליבן —
יאָנטעוון אין שטילן עלנט —
דעם קורץ־געשענקטן־יאָנטעוו
פֿון רו . . .

א פאטש אין פאָנעם

כ'האָב היינט, שפּאַצירנדיק אין פעלד,
זיך אָפּגעשטעלט —
לעבן אַ מערעזשקע-נעסט.

די אַרבעט איז געווען —
אין שעפּערישן ברען.

ווי אין אַ גוט־איינגעאָרדנטער און פּרידלעכער מעלכע,
האָבן אַ טייל פון די אינסעקטן —
פּריינטלעך אויפגענומען געסט.

ווער עס האָט מיט ליבשאפט דערצויגן
דאָס קלייננוואַרג, דעם נייעם דאָר.
ווער עס האָט מיט מאַטעמאַטישער פּינקטלעכקייט,
(אויסגערעכנט ביז אַ האָר)
אַ הוילעניש, ווי אַן אונטער-ערד-באַן געצויגן —
פון וועלט צו פינצטערניש און פון פינצטערניש צו וועלט.

ווער אַ אַ באַפעל,
ווער אַ אַייגענער איניציאַטיוו,
האָט געגראָבן מיט פּלינקייט, מיט כאַכמע און פּלייס:
שפּייכלער —
וואו צו באַהאַלטן אין דער טיף,
די דעראָבערטע קערנדלעך פון פעלד,
אַ ווינטער-צייט — זייער שפּייז.

— און מיר האָט זיך געדוכט —
ווי אַלץ וואַלט דאָ געווען:
אַ פּאַטש אין פּאַנים
דער מענטשלעכער גאַיווע אין מיר.

אַרעמער אוישער

דיין פאָנעם איז אַ זאַטער אויסרופֿצייכן
פון פעטע מאָלצייטן און כאָלעמלאָזע נעכט.
ווי אַ לייב איבער זיין פאַרצוקטן רויב
וואַכסטו גיריק נעכט און טעג
איבער דיין פאַרמעג.

נישט מיט דעם קאַפּריז פון צופאַל
דערקלערסטו דיין דערפאַלג, דיין גוטן שטאַנד,
נאָר, מיט דעם קוואַל פון אייגענער כאָכמע
וואָס די האַשנאַכע האָט דיר צוגעטיילט מיט פּרייער האַנט.

דו ביזט געוואָרן אַן אַרימער־אוישער!
מיט ווירעך פון דיין זעלבסט־צופּרידנקייט
האַסטו פאַרשלעפּערט דיין געוויסן.
האַסט געפעלשט מיט בונט אין בונד פון באַרויבטע ברידער.
האַסט פאַרלאָשן אין זיך דעם הייליקן פּלאַם פון יוישער.
(אַך, ווען דו זאָלסט נאָך וויסן —
ווי אזוי מען פאַרנאַרט דעם ט ו י ט צו זיך אין נעץ!...)

דאָך טרעפט אַמאָל, דו קומסט אַהיים
באַרוישט פון טאָגס דערפאַלג ווי נאָך אַ ליבע־טאַנץ,
וואָס טראָגט אין זיך די האַפּנדיקע זאַמען פון אַ גליענדיקן באַגער.
דער קאָפּ ווערט דיר שווער.
עס מיידט אויס דייע אַויגן דער שלאָפּ.
געפינסט זיך אַף דיין געלעגער נישט קיין אָרט.
עס באַפאַלט דיך אַ מוירע.
צווישן אַלע דייע פּריינט דערזעסטו זיך אַליין.

אין דער שטילקייט פארנעמסטו א געוויין —
ווי דאָס פינצטערע געוויסן, פון איינעם, וואָס איז באַגאַנגען אַ מאָרד:
יוגנט־יאָרן טויכן אויף —
ווי רויטע דראַענדיקע פאַקלען פון אַ העלן גלויבן
וואָס נעמט איין די וועלט!
פאַר דיר איז דער וועג צו די אַפּאַסטאָלישע רייען —
פאַרשטעלט!
פאַרשטעלט!!
פאַרשטעלט!!!

אייגן בלוט —
ביזטו געוואָרן אייגן בלוט אַ סוינע!
אַן אַרעמער־אוישער!
מיט ווירעך פון דיין זעלבסט־צופרידנקייט
האַסטו פאַרשלעפּערט דיין געוויסן!
האַסט געפּעלשט דעם בונט פון באַרויבטע ברידער —
און פאַרלאָשן אין זיך דעם הייליקן פלאַם פון יוישער.

ראנד

— כ'בין לאנג ארום זיין בעט נעשטאנען.
געבויגן.

דעם קאפ אראפגעלאזט.

איבערן קאפ — א האמער — אין שוואונג.

איבער די שלייפן א פראסט.

אין מויל — ווי אין קלאמער — א צוגעשמידטע צונג.

פאר די אויגן — שווארצער פליגל-רויש. —

און ער האָט נאָכאָנאָנד געקוקט מיר אין די אויגן:

מיט אַ בליק אי נאָענט, אי ווייט.

מיט אַ בליק — וואָס מאַנט און בעט.

מאכט פאָרוואָרפן און גלעט —

אין איין צייט.

איך האָב דערפילט זיך שולדיק.

און פיינלעך שולדיק זיך פאר אים אנטשולדיקט,

אין הילפלאָזן און ציטערדיקן שטומען.

און נישט קיין וואָרט.

— קיין איינציק וואָרט פון טרייסט!

אין זיך —

פאר אים.

פאר זיך —

אין זיך —

געקאָנט געפינען.

— אזויפיל רייד!

אזויפיל אויסגעפוצטע, יאָנטעוודיקע רייד פון טרייסט,

האָב איך פאָרגרייט —

אין זינען —

גייענדיק צו אים.

— וואו זיינען אלע ווערטער מיר אצינד אהינגעקומען!

אָ, גאָט, בינד אָפּ די צוגעשמידטע צונג מיר פונם גומען!
אין שטומקייט לאָז מיין אייגן קאָל מיך הערן!
— לאָז פריי ווי וועסנע-צייט אַ טיך —
מיין פאַרפרוירענעם קוואַל פון טרערן!
איך ווייס שוין באַלד נישט וואָס געוויין איז!
— ווייל וואָס אַז מיר באַנעמען שוין
דעם זין פון שוועבנדיקע עראָפלאַנען אין די הייכן —
וואָס ברענגען אונדז שוין באַלד מיט דיר אין שכינעם,
— צי ווערט דערפאַר דען ווייניקער די צישעדיקע גרויל!

און וואָס אַז מיר האָבן שוין דערטראַכט זיך
צו באַטרעטן דעם גרונט פון יאָם!
די פינצטערניש פון גוירל הענגט נאָך אַלץ איבער אונדז —
ווי פון ערשטן טאָג פון אייביקן אומענדלעך —
אין שרעק פאַרהוילן — אָן אַ טרייסט. —

— אַז אייביק פליסט אין די אָדערן — די שרעק — ווי סאַם!
אַז אייביק פינצטער בלייבט און אומפאַרשטענדלעך —
דער געהיימער רויש פון פליגל,
וואָס לייגט אַוועק מיט לעצטן שווייגן אַפן מויל —
ווי אַ זיגל —
אַ לאַפּעטע ערד!

פון אומעטום

און אָט שטיי איך פאַרגאַפּט — אין געפֿלדיקן פיין,
פאַרן רעמעניש פון אייביק־נייעם אומגליק —
— שטום —

און האָב אַפֿילע נישט קיין וואָרט,
קיין שאַטן פון קיין טרייסט־וואָרט בלויז —
פאַר דעם וואָס גייט פאַר מינע אויגן אויס.
און קוקט מיר אין די אויגן:
מיט אַ בליק — אי נאָענט, אי ווייט.
מיט אַ בליק — וואָס מאַנט און בעט.
— מאַכט פאַרוואָרפן און גלעט —
אין איין צייט.

דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזט.
איבערן קאַפּ — אַ האַמער — אין שוואונג.
איבער די שלויפן — אַ פּראָסט.
אין מויל — ווי אין קלאַמער — אַ צוגעשמידטע צונג.
פאַר די אויגן — שוואַרצער פליגל־רויש — פון פלאַטערדיקן טויט.
און עמיץ צאַפּט
און צאַפּט —
דעם לעצטן טראָפּן בלוט מיר פון דער הויט . . .

נאַכט און פינצטערניש און יאָם און מיר ביידע

דעם אַנדענק פון משה לייב האַלפערן

נאַכט.

נאַכט און פינצטערניש.

און אַף שטאַלצן רוקן

פון איינזאַמסטן פון אַלע איינזאַמע — דעם יאָם —

דייט אַף כוואַליעס שוים,

אַף הויכע גלעזערנע ווענט,

אַף וואַסער־בערג,

שטעלט זיך אַפן קאַפּ —

שטעלט זיך אַף די הענט —

אַ גאַלאַפּירנדיקער שטורעמווינט!

פינצטער.

פינצטער און פאַרלאָזן;

ציט זיך אין שרעק

דער צאָרנדיקער ברעג.

נאָר ווי מיט אַ פאַרפּייניקט געשריי קלאַנגט היינט באַנאַכט דער יאָם,

ווי מיט אַ שטאַלץ געשריי פון אַ באַליידיקטן שטאַם,

ווי מיט אַ דערשראָקן און ביטער געוויין

שלאַנגט היינט דער יאָם זיך אַליין

מיט מיליאָנען כוואַליעס־פּויסטן אין האַרצן,

און פירט מיט זיך אַליין אַ פאַרבויסן געפּעכט

וואָס ווערט פון קיינעם נישט דערהערט.

וואָס ווערט פון קיינעם נישט געטרייסט —

און וועט קיינמאָל נישט ווערן דערלייזט.

און ווי אורבענקשאַפט פון טרויער אין לעוואָנעדיקע נעכט

ווען עס נעמען קלאַנגן טשאַטעס מעלאַנכאָלישע הינט,

פון אומעטום

נישט ווייל עמיצנס טריט האָט זיי זייער שלאָף צעשטערט,
נאָר ווייל סאַם פון אייגענעם טרויער האָט זיך ביזן האַרצן דערשפינט.
אזוי ברומט היינט דער יאַם.
אזוי קלאַנגט היינט דער יאַם.
אזוי קאַרטשעט זיך און קניטשט זיך היינט
דער ברומענדיקער ריז!

— אַ, יאַם, אַ, יאַם, ווי מעכטיק דו ביזט
אין אויפברויז פון דיין הילפלאָזער מעכטיקייט!
דיין אָנקום איז — געבאָט!
דיין צאָרן איז — פאַרפלייז!
דיינע לויערנדיקע פאַרנאַרערישע וואַסער־טיפּן —
זיינען טויט און שפּאַט!
ביזט לייכטקייט פון קאַפּריז און אָפענע געפאַר!
פאַר פּייגלינגען — פאַר קלוגן ווי פאַר נאַר —
ביזטו אַן אייביקע נעץ פון דראַענדיקער שוידער־שרעק!

— אין דיין ציקלאָנישער סטיכישקייט, איז פאַראַנען:
קישעף און גרויל פון אוראַנאַנען!
צווייפלאָזער געוויסן און געזעץ פון גערעכטיקייט!
און ליב האָבן דיך דערפאַר —
דרייסטע קאַפיטאַנען.
שיקערע אַלבאַטראַסן.
מוטיקע שיפּן,
און העפּקערע מאַטראַסן.

אָ, יאָם, צעכראַסטעטער, צעברויזטער און דונערנדיקער יאָם,
ברויז, רעווע און ברום!
שפּרייט אויס די וואַסער־פּלינגל פון דיין נישט־געשטילטן צאָרן!

פּלייץ און פּאַרפּלייץ!
וואַש אָפּ די קליינלעכקייט פון שטויב!
וויש אָפּ די גיריקייט פון גיין!
וויין ווי אַף אַ פּלייט!
קלאָג ווי אַף אַ האָרן!
שטורעם און שאַל!

שריי אַרויס —
דיין באַליידיקטן שטאַלץ!

שפּיי אַרויס —
די רואיקע צופרידנקייט ביז ווידערווילן
וואָס האָט דורך געוואָלט פּאַרציען מיט שליים!
וואָס האָט דורך געוואָלט פּאַרוויגן
מיט זיכערקייט פון אַ היים
פאַר זשאַבעם און רעפּטילן!

ווייל מאָרגן אָדער איבערמאָרגן וועסטו זיך באַרואיקן.
וועסט ליגן ווי אין באַראַטע שטיל און שטום,
ווי ביזט געלעגן ביז איצט
באַ רייכע שוועלן פון דער וועלט
אַ הונגעריקער וואָלף...

פון אומעטום

— און שאַלעם וועסטו מאַכן מיט דיין גוירל —
אז ווייטער פון ברענגן וועסטו קינמאָל נישט אַרויס!
אז ס'איז דיין אייגענע אַלמעכטיקייט דיר נאָר אַ צאָם!
אַ, איינזאַמסטער פון איינזאַמע — מיין יאָם!

מאָרגן צי איבערמאָרגן וועלן אַף דיין גלאַטן רוקן ווי אַף אַ שפיגל
זיך אויסגלעטן דייע קנייטשנדיקע טיפן!
מענטשן וועלן שווימען אַף דיין פלאַך
און פאַטשן דיר גוט־ברודעריש אין פלייצע...

שיפן וועלן פון דייע ברעגן מיט זיכערקייט זיך שיפן.
זעגלען וועלן זעגלען ווי ווייסע פליגל.
באַטאָג וועט זיך די זון אין דיר שפיגלען,
און באַנאַכט וועט זיך אין דייע וואַסערן די לעוואָנע ווינג —
ווי אין אַ וואַסער־ווינג
אַ זילבערנער דרימלענדיקער לאַם.

רואיִק און —
שטיל.

— שטיל און —
רואיִק.

רואיִק . . .

שטיל . . .

נאָר איך וועל קומען צו דיין ברעג
אָ, איינזאַמסטער פון איינזאַמע, מיין יאָם!
און אומגיין גאַנצע נעכט און אומגיין גאַנצע טעג,
און טראַכטן פון מיין זיין-דאָ אָף דער וועלט...

און מיט פייערלעכער טראַגיק פון פאַרגענגלעכקייט
וועלן מיר אַ לויכט טון אַלע מיינע פאַרשוואַנדענע טעג
ווי גוטע זין געראַטענע, וואָס זענען פון נאָר דער וועלט
צו גאַסט צו מיר געקומען.

איך וועל טראַכטן —
וואָס איך האָב איינגעשטעלט.
וואָס איך האָב פאַרלוירן.
און, וואָס איך האָב אויסגענומען...

מיט וויפל שטומן צאָר אָף הימל —
עס גייען אויס די מעלאַנכאָלישע פאַרנאַכטן.
און אַז ס'איז דאָס זיכערקייט פון מיין זיין-דאָ —
ווי דאָס זילכער-שוים אָף דייע כוואַליעס.
ווי אין דיין זאַמד אַצינד מיינע טריט.

און נאָך —
אַ הויפּן בענקשאַפט,
זילכער-געוועב אין לעוואָנע-נעכט

פון אומעטום

אף האַרבסטיקע קעפּ פון טרויעריקע ביימער,
פאַרצווייפלט גערויש פון מעווע-פליגל
וואָס האָבן זיך אין מיטן פליען איינגעמידט —
איז דאָס צעבליטע און צעצוויטע יידיש ליד.

נאָר העפּקער איז דאָס —
ווי דאָס גאָלד פון זומער אף דער ערד.

העפּקער איז דאָס,
איבעריק —
אָן אַ טרייסט.
פון קיינעם נישט געהערט.
פון קיינעם נישט דערלייזט —
ווי דיין שטאָלץ און פאַרפייניקט געשריי...

אָבער, היינט פאַרגיב מיר.
איך לאָז דיך איבער —
איך גיי אַהיים.
איך גיי...

ווייל ווי פון אַ פאַרפייניקטן שטאַם
דיין שטאָלץ און באַליידיקט געשריי —
איז היינט צופיל!
צופיל! — פאַר מיין אייגן צערודערט געמיט,
און פאַר אזאַ כאַווערשאַפט ווי מיר צוויי...

— א גוטע נאכט.

איך גיי.

אָבער איך נעם מיט זיך מיט:

אין מיין געהער —

דיין פארפייניקט געשריי,

— פארשטיקט אין מיין האַלדז.

אין מיין אויג —

א טרער,

א שטויבל פון דיין זאַלץ.

די אור־בענקשאַפט פון טרויער —

דיין געוויין —

פאר מיין ליד א טראָפן סאַם.

א גוטע נאכט.

א, איינזאַמסטער פון איינזאַמע.

א, כאַווער מיינער,

א, יאַם,

מיין יאַם . . .

לענין

— דו ביזט געקומען מיט ליכטיקער אקשאַנעם!
מיט אורגלויבן אין אייגענעם באַרוף!
און ווי אַ פעלז געדולדיק באַלאָדן איז געווען דיין גוף
מיט שטומן, שטומן אויסדויער.

דו האָסט געבליט אין האַפענונג —
און פרעמד איז דיר געווען דער לאַנגווייל פון טרויער.
דיין אורגלויבן איז בלויז געווען צו מעסטן מיטן קויעך
פון דיין אייגענעם גלויבן.

דיך האָט געלאָקט אומדערמידלעך —
ווי דורך מאַטע שויבן
אַ פאַרטרויענדיקער שטערן אין דער הויך,
די שייַן — פון דיין באַשערטן ציל און צוועק.

דו האָסט אָפגעקערט דיין אויער
פון בלינדער אָנפאַרטרוילעכקייט,
ווי פון פאַרפירערישער, רייצנדיקער יונגפרוילעכקייט;
ווי פון אַ פאַרדעכטיקט-נאַרנדיקער האַנט,
וואָס האָט געדראָעט און געשראַקן —
דו זאָלסט נישט ווערן זיך אליין קיין לאַסט אַף וועג
צו דיין געכאַלעמט לאַנד!

דיר איז געווען דערווידער דער האַרבער רייץ פון נישט גערייפֿטן גליק!
די פרייד פון צופעליקן פאָרויס!
דיין יעדער דורכפאַל איז געווען מיט באַנייטן אימפעט אַ שטוים
צו פאַלמעסן אין זיך יעדן מינדסטן אויפגלי פון צווייפֿלהאַפטן זיג!

דו האָסט געגאַרט און געוואַרט אַף טרייסט פון קומענדיקן שטורעם,
דו האָסט געברענגט מיט אומגעדולדיקן-געדולד צו ווערן פורעם,
צו ווערן כאַלעף — פון צונג,
צעוויג — פון גלאַק,
אורקאַל,
רוי געשריי — פון נייעם טאָג,
פון נייעם עמעס וואָס די וועלט אין איר נעפלדיק געבורט ברומט אַרויס
אין איר נאָך-נישט-באַנומענער פריידיקער וויי!
ביז ס'האָט געטאָן די שאַ אַ שלאָג:
די צייט אַ וואונק.
אַ צי —
אַ ריר דיך באַ דעם אַרבל —
גענוג!

גענוג געלייטערט זיך אין שטאַמל פון דירעם-לאַנגן שטומן!
— גענוג געשליפט דיין געדולד
אַף שאַרפּשטיין פון געקרוידעטע רייד,
וואָס האַבן זיך געריסן
מיט שולד און באַשולד —
פון דיין פאַרזיגלטן גומען!

פיר דורך דיין שליכעס!
— מעק אָפּ די ביז איצט פאַרשאַלטענע צווישנשייד!
פאַרטרייב די פינצטערע פאַרראַט!
טרוקן אויס דעם טייך פון האַס!
וויש אָפּ דעם סאַם פון צווישנשייד:
צווישן טאַט און רייד
און רייד און טאַט!

פאַרזיוועג זיי!

פאַרקנאַס!

פון אומעטום

— ווער האַפּנדיקע פאַרגעבונג!

— זיי שעפּערישע דרייסט!

— ווער אייביקע באַלעבונג!

— זיי אַטעם פון גייסט!

— געדאַנק אין געזאַנג!

— ווער ליכטיקע באַפרייאונג!

— ווינט פון צייט!

— אייביקע באַנייאונג!

פון צעהויקערטע, פאַרוואונדעטע יאָרן

— זיי ליכטיקער, לויטערער געוויסן! . . .

— און דו האַסט געהערט

— געיערט

— און ביזט געוואָרן! . . .

עס ברענען שוין די ווענט פון דער וועלט

פאראנען נעכט
ווען צו די אויגן נעמט זיך נישט קיין שלאָף.
און דורך דער טיפעניש פון האַרץ
גייט אום, ווי צו כאַלעם, דער טרויער.

דער אומגליק
שלייכט שוין אום
איבער דער וועלט —
אומפארמיידלעך און שטום
ווי דער גוירל;
ווי וויסט און וואַנגלענדיק געזאַנג
פון בלינדע בעטלער
אַף אַנגעלאַפענע וועלט־יאַרירן.

אין אזעלכע נעכט
אַנסטו
ווי ס'פינצטערט שוין אַ בלוטיקער גזאַר,
ווי ס'לויכט שוין אויף מיט געפאַר
פון באַנאַכטיקן שטערננאַנג
די וואונדיקע וואָר,
ווי אַ קרעציקער אויסשיט פון פיער אַף לייב פון דער וועלט.

עס הויערט שוין ווי פאַרשאַלטן געשטאַנק
דאָס מאַזל פון אַ דאָר —
וואָס געדענקט נאָך קלאָר

ווי די וועלט איז ערשט געווען צעטיילט אף האלב:
א דולדוויז און א בוינע;
און ברודער קעגן ברודער — סוינע קעגן סוינע!
ווי הימלען האָבן גערעגנט מיט פעך און קלאָלעם,
מיט שוועבל און זאַלץ.
ווי די טויזנטקעפיקע זיך אליין באַוויינענדיקע רישעם
האָט פאַרזייעט שוידער און גרויל,
גרויל און שוידער.
ווי גאַליק ס'האָט געטריפט פון איר מויל —
סאם און פאַרראַט!
פאַרראַט און סאם!
און געהאַגלט האָט שרויט.
און געיערט האָט מען מיסטרוי!
— גערונען האָט בלוט.
געשונדן האָט מען הויט.
און געאַרבט האָט מען ביין!

עס טויכן אויף אין זיקאַרן —
שנורן פון בלוטיקע יאָרן.
כאַרעווע דערפער.
כאַרעווע שטעט.
און געמערט האָבן זיך אף דר'ערד:
קאַליקעס און אינוואַלירן,
אויסגעצערטע קינדער,
יונגע גרייזן,
טרייסטלאָזע טאַטע-מאַמעס,
דולע אַלמאַנעס.

— און געשמעלצט האָט מען שטאַל,
און געשמעלצט האָט מען אייזן.
און איין גרויסע שווערד
האָט געשניטן און פאַרצערט —
פאַרצערט און געשניטן —
דעם מענטשישן מין.

פּעלדער און וועלדער
מיט צלאָמים פאַרזייטע.
און שטרעקעס און שטרעקעס —
פאַרשאַטן, פאַרשנייטע
מיט שאַנד און מיט אומגליק,
מיט אומגליק, מיט שאַנד,
און איבערן ערד-קיילעך — דער בליענדיקער וואונד
האָט געטאַנצט לעסטער און רישעם.
רישעם און לעסטער —
שוועסטער און ברודער, ברודער און שוועסטער,
האַנט אין האַנט,
אין פרעכן בונד.
דעם טאַנץ פון טויט!
דעם טאַנץ פון טויט !!
דעם טאַנץ פון טויט !!!

און עס האָט שוידער געלאַכט.
און עס האָט געשטשירעט די גרויל.
און עס האָט געכוויזעקט די שרעק!

פון אומעטום

אין אזעלכע נעכט —
ווערסטו איינגעשרומפן ווי א קינד.
דו טוליעסט זיך אין היילפלאַזן עלנט צו דער פינצטערניש צו.
עם שרעקט דיך דער מינדסטער רויש פון ווינט —
ווי שוואַרץ-בסורעדיקע טריט פון אַנקומענדיקן אומגליק.
דו ווערסט פון פינצטערניש צו פינצטערניש אַ בריק.

דאָס האַרץ פון דער וועלט איז מיט פיין באַשפּונען.
דאָס ליכטיקע אויג — די זון — איז אויסגערונען
און דער וועג פאַראומגליקט און פאַרשמעלט.

קראַנק איז דאָס האַרץ
און ס'איז נישטאָ פאַר דעם קיין טרייסט.
און ס'איז נישטאָ פאַר דעם קיין רו.

אַלץ וואָס דו זעסט,
אַלץ וואָס דו פאַרנעמסט:
איז בלוטיק-געוויין פון יונגע, בליענדיקע יאָרן
וואָס ליגן מיט די אויגן פאַרגלעזט
און ציטערן פאַראַוולטע
אַ שוואַרץ געזאַנג פון טרויעריק כליפן.
ווי פולע בעכערס שוימענדיק געטראַנק
וואָס פינקלען פאַרשמעט
און ווייסן אַז זיי וועלן שוין קיינמאָל ניט לעשן
דאָס שיקערע פייער פון דורשטיקע ליפן.

דער הימל הענגט נידעריק, באטריבט,

און וויינט מיט בארם פון טוי.

טרויער ווערט אף טרויער געקיפלט.

אין אזעלכע געכט —

ליגט מען אין צווייפל פארצווייפלט

און מען הערט ווי די האָר ווערן גרוי.

מע הערט —

ווי אַ שנאָבל, קלאַפט אומדערמידלעך אין דיין זעל

דאָס דולע קאַל פון איינגעדרימלטן געוויסן:

— אַ, מענטש, איך קום צו דיר ווי צו אַ געפאַנגענעם אין צעל!

אַ, מענטש, לאָז מיך אַריבערטעטן די שוועל

פון דיין פאַרריגלטער, פינצטערער אורשרעק!

— איך קום דיר וואָרענען!

— איך קום דיר באַגריסן!

די נאַכט לױערט מיט אומגליק!

מיט אומקום!

— ווינטן צאָרענען!

דיין מאַזל וויגט זיך ווי אַף צוויי שאַלן פון אַ וואָג:

אַט — פרייד און אַט — קלאַג!

אַט — קלאַג און אַט פרייד!

קלייב אויס!

באַשיד!

אָדער דו גייסט אויס —

ווי אין אַ לאַך אַ מויז,

אָדער דו גייסט מיט מיר אַנטקעגן
די פינצטערסטע געפארן אף די וועגן,
און נעמסט דיין גוירל פאר די לייצעס אין די הענט —
און זעגלסט צום גאָלדענעם באַגינען
פון דיין געכאַלעמטער דערקענטעניש.

אַמאָל כאַלעמט זיך דיר, דו זעסט —

ווי אַ גערירטער פון זינען

לויפט אַרום איבער די גאַסן

דיין צעשראַקענער געוויסן,

און ווי אַ שטאַט-מעשווגענער —

וואָס האָט פלוצים איבערגעריסן דאָס שפּיזלדיקע געוועב

פון העלזערישע האַלוצינאַציעס

און דער ערשטער אין שלאָף דערזען —

די דולע שיין פון דער סרייפע באַנאַכט.

לויפט ער אַרום מיט פאַרבראַכענע הענט

מיט פאַרשטיקטן צאַר אין קאַל.

און שרייט:

— מענטש, וואָך אויף!

עס ברענען שוין די ווענט פון דער וועלט!

מענטש,

נעם דיין גוירל פאר די לייצעס אין די הענט!

— עס ברענען שוין די ווענט פון דער וועלט!

די ווענט פון דער וועלט!

די ווענט פון דער וועלט!

און דיין גוירל איז איינגעשטעלט!

איינגעשטעלט ! !

איינגעשטעלט ! ! ! . . .

און אזוי קעטיידער

א, בלענדנדיקע נאקעטקייט, פון פינצטערער וואָר,
מיט דער צוקונפט טרייסט זיך דער באַטריבטער בליק,
און נייע לוכעס קריצט אַ יעדער נייער דאָר
אַף בלוטנדיק געמיט — זיין אויסגעכאַלעמט גליק.

ווי קוילן גליען אייביק ליסטיק שלאַנגענרייד
און אומעטום בליט פרעך ווי קראַפיווע פאַרראַט,
און לויערט מיט געפאַר פון שאַרפער שווערד אין שייך
וואָס פאַרמעסט זיך אין דער פינצטער אַף יעדן העלן טאַט.

און אייביק מיט נישטגעשטילטן דורשט נאָך גליק
הערט נישט אויף דאָס לעבן פרייד מיט סאַם צו מישן. —
און זוכט און ווערט געשטרויכלט און שטאַמלט דורך די ליידין:
די פאַרגאַנגענהייט — איז בלויוז יערושע־לאַסט פון אַדאַם האַרישן,
די געגנוואַרט — אַ לויטער, אַ קישעפדיקע בריק,
און די צוקונפט — אַ האַפנונג צו געווינען דעם געכאַלעמטן גאַניידן.

לויטערע
פארנאכטן

פון אומעטום

2/2
1/2

לויטערע פארנאכטן

11 אין כאלעס אָ גומענע אַקסן —
וויגט זיך אין זרימל די ערד.
און סע האָבן פאַרלאָזן זיך וואַקסן —
די ביימער אין וואַלד — גרינע בערד.

פאַרנאָכט, מיט זעם אָוונט זעם קילן —
נידערט אַ שטילקייט אַראָפּ.
עס זעגן בלויז שלאָפּלאַזע גרילן —
און דולן, און דולן — אַ קאַפּ.

די בערג ווי אַ קייט אין די הויכן —
קייטלען זיך שטאַרקער אינאיינעם.
זיי פיפקען מיט נעפלען ווי דויכן —
די אייביקע פרידלעכע שכינעם.

אַ פעלדער — פונקען ווי שטערן.
די פליגן צעלייגן אַ פייער.
און דער וואָס קען הערן וועט הערן:
ווי עס זינגט שוין די שעפע אין שייער.

שטורעם

אמאָל איז געגאנגען,
אמאָל איז געגאנגען,
אמאָל איז געגאנגען
— א רעגן!

איז אים געקומען,
איז אים געקומען,
איז אים געקומען
אנטקעגן
א ורורורוינט!

גויען זיי ביידע,
גויען זיי ביידע,
גויען זיי ביידע
געאַרעמט אַף וועגן
— אַצינד!

בלאָזט זיך דער ווינט:
— אַליין
היים איך ורורורוינט!

פליסטערט דער רעגן:
אליין —
היים איך רעגן.

ליארעמען בידע,
טומלען זיך בידע,
— ווי הייסן מיר בידע אינאיינעם?

שניידט דורך די נאכט
א בליץ ווי א מעסער.
עס זעט אויס דער הימל —
פארהילט ווי אין פלאמען.

דער טומל ווערט גרעסער!
דער ליארעם ווערט גרעסער!
און עס ענטפערט א דונער:
מיר הייסן!
מיר הייסן!
מיר הייסן אינאיינעם!
מיר הייסן אינאיינעם:

ש ט ז ר ע ם !

זומערטאָג — ניוענגלאַנד

אין שאַטן פון אן אלטן קארשנבוים
זיצן צוויי שוועסטער
און זוכן שוץ פון ברענענדיקער טאמעזיון.

די אינגערע האָט ברוינע האָר געמישט מיט גרוי
און העפט אָף ווייסן זייד:
א בויס אין שפעטן האַרבסט —
וואָס טרערט מיט געלע בלעטער.
און זי טראַכט פון אירע יאָרן,
וואָס זיינען אַוועק אָן ליבע און אָן גליק.

די עלטערע — מיט אַ פּאָנעם ווי געל־צעקנייטשטער פאַרמעט —
ליענט די ביכל.

(דורך אַ מאָנאָקל מיט טרערנדיקע אויגן)

איר, טוט שוין אַף גאַרנישט ניט פאַראיבל.
ווי בלויע בייטשן שלענגלען זיך די אָדערן אַף אירע הענט.
די זון וועבט אַרום איר קאָפּ אַ קראַנץ פון רון.
זי טראַכט פון טויט . . .
פון גאַנידן . . .
ווי איינע, כאַלעמט פון אַ לאַנגגעגאַרטן ראַנדעוואו . . .

און צופוסנס באַ ביידן —
ליגט אַ הונט אַף אַלע פיר זיך אויסגעצויגן,
און שטעקט אַ צונג אַרויס דעם צינישן הימל . . .

שיקערע ערד

די זון פארגייט — א בלוטיקער מאראנץ
לאזט לאנגזאם זיך אראפ — אין מאדעוורזייט:
א ווינט באוועגט די בימער ווי צום טאנץ,
ווי מעסערשאַרפן בלאנקט דאָס טייכל פון דער ווייט.

א ציטערדיקע רו נעמט פליסן ווי פון קוואַלן.
עס ליגט פון פרייד צעשפרייט א שיקערע די ערד.
א פינצטערער געברום שטייגט אויף אין פייכטע שטאַלן,
פון זאַטע, פעטע קי, און שלאַנקע, הייסע פערד.

ביז סע שליסט די אויגן צו דער שטאַרבנדיקער טאַג.
איינלן פייגל זיך אהיים, פאַרשפעטיקטע, אין פאַרן.
זשאבעס קוואַקען אויס א ליבע־דיאַלאַג,
און פיער־פליגן ברענען פון גלוסט ווי מעטעאָרן.

דער הימל ווערט באַשפּרינקלט מיט אַ פיערדיקן שטויב.
די לעוואַנע שווימט אַרום ווי אַ ברענענדיקער קאַם:
און מיט דער פינצטערניש שטייגט אויף אי שרעק, אי לוסט נאָך רויב,
און דאָס בלוט נעמט זינגען הייס מיט אור־טאיווע פון שטאַם.

אקאציע-בוים

לעצטע גאלדענע פוסטריט —

אפן מיזראך-זוים פון הימל,

און ס'צאנקט די זון —

און ווערט פארלאָשן ווי אַ שייטער.

אַה ווינט-פליגל —

מיט אַ קילן אַטעם, קומט אָן דער זומער-אַוונט

און צינדט אָן שטערן אינם הימל — גרויס ווי פייערדיקע עפל.

פאַרגליווערטע שטייען שטום די בערג,

די קעפ פאַרהילט אין לייכטן נעפל,

און קוקן אַה די פעלדער וואָס ליגן זאַטיק-פּויל און אָפּגעדראָשן.

און פאַר מיין הויז —

הייבט אָן דער אַקאציע בוים מיט זיינע טונקעלע צווייגן

צו רוישן און צו פלאַפלען אַה זיין בוימיש לאָשן.

גאָב

ווי אַ רייכער סויכער —
האַט דער טאָג זיך אָפגעטראָטן פון דעם זוניקן יאַרד
אַרויסבאַגלייט מיט רויש פון ווינט און פייפנדיקע גרילן:
און עס האָט די נאַכט אַראָפגענידערט —
מיט ווייכע, קילנדיקע טריט.
און מיט אַ יונגער לעוואָנע אַפן האַרצן —
ווי אַ פּיערדיקער שניט.

פּעלדער גראַזיקע האָבן גענומען ציטערן מיט לויב מיט שאַלן,
און ביימער אין די וועלדער —
האַבן לייכט פאַרניינט זיך און געקניט:
פאַר שעפּעריקער גאָב, פאַר זון און רעגן וואָס האָט זיי צעבליט.

און ס'האַט אַ קוואַל פון דאַנקבאַרקייט
גענומען שלאָגן אויך אין מיין געמיט.

לאמענט

קילע, מעלאַנכאָלישע פאַרנאַכטן,
דורך דער וועלט גייט אום דער האַרבסט מיט ווינטן און מיט פלאַמען,
— פון בליק — ווערט פיינלעך דעם געדאַנק צו טראַכטן:
די ביימער וועלן באַלד שוין נאַקעט בלייבן ביז די שטאַמען.

און נעמען טאַינען באַלד מיט הענט צו טויבע רוימען.
באַקלאַנגן זיך אויף וואָס און בלייבן נישט געהערטע:
עס טרייסלט אָפּ אַ ווינט די לעצטע עפל און די לעצטע פֿלוימען,
און עס ליגט העפקער שוין די ערד פון איבער־רייפֿקייט אַ פאַרצערטע.

ווי אַ לאַמענט קלינגט אָפּ דער נאַכט־גערויש פון ווייטע יאַמען.
עס קלאַנגט און בייזערט זיך, און קושט מיט שוים די ברעגן:
דורך דער וועלט גייט אום דער האַרבסט מיט ווינטן און מיט פלאַמען,
און סע שמעקט שוין האַרב די לופט מיט וואַלקנס און מיט רעגן.

ג ע ז א נ ג

פון אומעטום

געזאנג

איד שוועב

לייכט

ווי אין כאַלעם.

ווי אַ נאַכטוואַנדלער

מיט ווינטיקע טריט

איבער שטאַטישע גאַסן.

און באַנעם מיט שיקערן נעפל אין די אויגן

דעם אומרואיקן דרימל אַ שטאַטישע שויבן.

סינעמט טאָגן!

לאַמטערנס הויכן אויס דעם לעצטן אָטעם אַ די ראָגן,

די מויערן טוליען זיך שוין איינער צום צווייטן

(אין פּרימאַרגנס קילן שויט)

ווי דרימלענדיקע פי אין ציטער פון קעלט.

דער טאָג איז שוין אין קנאַספיקן שלומער פון ערעוויצעבליי.

די זון צעבליט זיך — אַ פּלאַמענדיקע רויז.

עס פאַרשווינדן גאַסן.

עס פאַרשווינדט דיין הויז.

איד שפּאַן און שפּאַן און שפּאַן.

פון אומעטום

אַ טרויערליד אָן ווערטער איז אין מיין בלוט פאַראַן.
אַ טרויערליד פון צעשייד.
פון נאָגנדיקן באַזונדער —
וואָס איז אייביק ווי דער צויבער פון אוראַלטן וואונדער —
נאָענטקייט פון צוויי.

דיינע צערטלעכקייטן גייען אויף אַצינד פאַר מיר
ווי טונקלע נישטפאַרשטענדלעכע צייכנס —
וואָס בלויז מיין בלוט קען לייענען.

איך גיי און בויג זיך
אונטער לאַסט פון פרייד —
ביז צו וויינען.

איך גיי און בויג זיך
אין צעשייד —
מיט שיקערן נעפל אין די אויגן — מיין זינגענדיקע פרייד.
וואָס איז צופיל!
צופיל פאַר
א י י
מענטשן צו טראָגן ! . . .

זאלבאצוויי

נאכט און פינצטערניש — מיר שפאָנען זאלבאצוויי.
איך און דו — צוויי שאַטנס אין דער נאכט.
שטילקייט פאלט שטילער נאָך פון שניי.
און יעדער אָטעם־צוג איז אַ דערשטיקט געשריי.
און זאפט און ביימער רינט און רינט און רינט,
ווי בלוט אין אָדערן — פון רער אין רער דורך רער.
פון אויבן הענגט אַ הימל — ווי פון טינט,
און אַן איינציקער שטערן — ווי אַ פייערדיקע טרער.
נאָר פון דער פינצטערניש גייט אויף און לויערט ווי אַ שלאַנג
אַ פאַרכטיקע לעוואָנע — איבער בוים און גראַז.
מיר טרעטן ביידע אויף צעשטויסן נלאָז,
מיט הערצער צוויי, צוויי אָדלער אין געפאַנג —
וואָס רייסן זיך און רייסן זיך פון שטייג.
און ווערטער בלוטיקן און וואַרען און בלייבן שטיין אין האַלדזן. — —
איך דריק דיין האַנט און שווייג, און שווייג, און שווייג !!!

— און אויגן טרעפן אויגן — פולע טייכלעך זאלן.
און בליק פארטרויט אָן בליק וואָס סע קענען נישט קיין רייד.

און שטילקייט פאַלט שטילער נאָך פון שניי.
און יעדער אָטעם-צוג איז אַ פאַרשטיקט געשריי.
און ס'בליט בלוטיק אויף אין טרויער אונדזער בלוטיקער באַשייד.
און עס שפּרייט די נאַכט, צעשפּרייט, פאַרשפּרייט אַ שווינדלענדיקע
בריק:

פאַרויס — געפאַר. פון הינטן—לויער. און שטומע שרעק—אין מיט.
— מיר איז אַלצאיינס! נאָר ווער, אָ ווער, וועט היטן דיינע
וואַקלדיקע טריט?
ווען זיג איז דורכפאַל. ווען דורכפאַל איז זיג. און ביידע — אומגליק.
און ביידע — גליק.

וואונדערלעך און טראגיש

וואונדערלעך און טראגיש ווי דער גוירל פון מיין שטאם,
ביזטו, אַ טאָכטער פון מיין פאָלק, מיט אַגרעס-גרינע אויגן!
נאָר וויפל מאָל האָב איך מיט שטאַלץ געטרונקען פון דיין גלייכנילעט — סאַם,
און וויפל מאָל האָב איך אין שטומן צאָר מיין קאַפּ אַראָפּגעבויגן.

ווען דו מיט נישטפאַרשטענדלעכקייט פון וואונדער אין די אויגן —
גאַפסט און ווערסט פאַרקישעפט פון שפרוך, פון קלאַנג פון לידער.
נאָר באַשייד פון אייגענע ווערטער בלייבט פאַר דיר אין נעפּל פאַרצויגן —
ווען ווערטער פון אַ פּרעמדער שפּראַך קלינגען אייגן דיר ווי ברידער.

אַ, גרויזאַמער גוירל פון מיין פאָלק, אַ, טראַגישער גאַנג פון געשיכטע,
נישטאָ קיין שטראָף, קיין גרעסערע צו ראַנגלען זיך מיט גוירל ווי קיכאַט,
און לייענען לידער פאַר אַ דולצינייע — אין בלוט געכאַוועטע ווערטער!
וואָס ווערן מיט יונגן בלי פון שפּראַך — ווי אויפגעריכטע.
און אייגן בלוט זאָל הערן, און נישט פאַרשטיון, — און האָבן
בלויז פאַר דיר גענאָד —
ווען דו לינסט באַם קוואַל פון שפּראַך—אַן אויסגעשעפטער און פאַרצערטער.

סואוועניר

ס'זועט אלץ אוועק. ס'זועט אלץ פאָריבער.
און שמייכלען וועט דיין זיג דיר אין זיקאַרן:
— אַ מאַן אַ פאַרכאַלעמטער, ווי אַן אָסיען־טאַג אַ טריבער
איז געקומען, געזען זיך און אוועקגעפאַרן.

— און גאָרנישט האָט ער דיר געזאָגט! מיט שטומן שוויגן
האָט טיפער צאר זיין מויל מיט שטאַלץ פאַרזיגלט.
נאָר אָפּן ווי די זון אין פּרילינגדיקע צווייגן
האָט טאַמער אין זיינע אויגן אַ טרויער זיך געשפּיגלט.

ווי אַנדערע געקומען. ווי אַנדערע זיך באַגעגנט.
ווי נאָך יערער באַגעגעניש — געקומען איז דאָס שיידין.
נאָר, פאַרוואָס, ווען ער האָט זיך מיט דיר געזעגנט —
האָט ער געשטאַמלט ווי אַ קינד וואָס לערנט זיך ערשט ריידן?
— — — — —
— — — — —

ס'איז אלץ אוועק. ס'איז אלץ פאָריבער.
און טריבער טאָג האָט היינט דערמאָנט דיך וואָס דו האָסט פאַרלוירן.
און איצט, אין האַרבסט, ווען וועלדער ציטערן אין פלאַמענדיקן פיבער,
טוט דיר באַנג אָף וואָס דו האָסט אָף אייביק אָנגעוואוירן. . .

ווי אין ווינט אַ זעגל

שפעטע מיטנאַכט שאַען טרעפן מיך אליין אָן דיר.
דאָס צעשיידן זיך — איז קעגן אונדזער ווילן.
דער ווינט הערט דעמאָלט אויף שוין וויגן —
מיט אַ קילן פאַרטאָניקן ניגן
די צעשוויבערטע קעפּ פון די גרינע ביימער.

נאָר מיד פון מאָנאַטאַניקייט זעגן נאָך האַלב־שלעפּעריק די גרילן.
און די ערד ליגט צעשפּרייט מיט איר רייף־צעכראַסטעט לייב.
פייגל — פּאַשעמע, ערלעכע דאָרפס־זינגער,
האָבן זיך פון שלאָף שוין אויפגעהויבן,
און טשירפן שוין און גרייטן זיך צו פרימאָרגן געזאַנג,
(מיט דאַנק — די וועלט צו באַגריסן און צו לויבן).

אַ בלאַסער פּלעק פון מאָרגנשוין פאַלט ווי אַ שמעטערלינג —
פאַרכאַלעשט צו אַף מיינע שויבן:
און טרעפט מיך אין פלאַטער פון בענקענדיקן אומרו —
ווי אין ווינט אַ זעגל.

עם גאלאפירט מיין מינדסטער טראָפּן-בלוט —
פון קאָפּ ביז צו די נעגל.

— אָ דו, מיין דרויאייניקייט: קינד, מידל און ווייב,
אָ דו!

— מיט וויפל ציטער פון געפאָר
האַסטו ערשט געפלאָטערט אין מיינע הענט!
איצט ליג איך וואָך און הער ווי פון אַ זייגער —
מיין האַרצנס ריטמיש קלאָפּן.

טראַכטנדיק פון דיר —
ווערט מיר שווער דעם אָטעם כאָפּן.

— און סע ברענט אַ דולער דורשט
מיינע שיקערע פינגער . . .

יאַגד

דורך דעם קליינעם שמאַלן פענצטער פון דיין הויז
(וואו דו שלאָפסט),
צענעמט דער ווינט די פאַרהאַנגען,
שפּאַצירט אַרײַן און אַרויס —
און פאַרטשעפעט זיך אין דייע האַר.
די נאַכט וועבט קישעף־שלייערן און זיידענע וואואַלן
פון זילבערנע שטראַלן.
און שמעקט מיט טוי,
מיט פעלד,
מיט פּרישגעשניטן היי —
ווי דיין יונג־מיידלשער אַטעם.

לינסט האַלב אין דרימל
און דייע אויגן האַלב אָפּן
זעען אויס אַצינד —
ווי שמאַל־געשניטענע מאַנדלען.

דורך דעם קליינעם, שמאַלן פענצטער —
(וואו דו שלאָפסט),
ווי דורך אַ שפּאַרונע,
גאַנוועט זיך אַרײַן צו דיר די לעוואַנע.
און לייגט אַוועק זיך שטיל —
ווי אַ קאַץ, צופּוסנס, אָפּן דייל.

אף די ווענט צעבליט זיך שאַטנדיק אַ וואַלד.
און ס'קריכן אום אף אויסגעדוכטע צווייגן —
אויסגעטראַכטע כאַיעס מיט געפאַר פון שווייגן.
דו נורעסט זיך נאָך טיפער איין אין זיך אַליין.
נאָר ביז וואַנען דו שלאָפסט איין —
וואַך איך אף דיין געלעגער.

עס דוכט מיר אויס, אָט ברעכסטו אויס אין אַ געוויין.
איך ציטער אויף.
עס טרייסלט אָפּ פון מיינע אויגן —
די שרעק — דעם מינדסטן שפור פון שלאָף.
אַ שטערן — ווי אַ פייערדיקע פלעדערמויז — טוט אַ ציטער —
און איז פון הימל אַף דער ערד אַראָפּגעפלוויגן.
אף אַקסלען נעמט זינקען שווער דער אייגענער קאַפּ.
קאָלירטע רינגען דרייען זיך און שווינדלען פאַר די אויגן —
גיך-גיך, גיך-גיך, גיך-גיך — ווי אין אַ קאָלידעסקאַפּ.
ביז דו ווערסט פּלוצים אַ קליינטשיק מיידעלע,
און איך אַ גאַלאַפּירנדיקער יעגער —
אף געהיימניספּולע שטרעקעס פון אַ העל-צענגליטן לאַנד.

פון אומעטום

איך יאָג און יאָג און יאָג זיך נאָך נאָך דיר.
אַט שטרעק איך אויס אַ האַנט — און כאַפּ דיך.
ביזט געפאַנגען!

מיין האַרץ הייבט אָן צו קלאַפּן.
איך דריק דיך צו ווי מיט צוואַנגען . . .

נאָר פּלוצים — ווי דורך אַ שפּרוך —
דרייטו זיך לייכט ווי אַ רויך
אָרויס פון מיינע הענט, און לויפסט ווייטער.
איך יאָג און יאָג און יאָג זיך נאָך נאָך דיר אַ מירער.
איך פאַל אין אָפּגרונטן.

איך הייב זיך אויף —
און פאַל ווידער.
דער מויעך ברענט.
דאָס האַרץ הערט נישט אויף צו קלאַפּן.
סע ווערט איין געמיש:
הויך

און

נידער.

באַרג

און

טאָל.

איך רופ דיין נאָמען אין געבעט מיט אַ פאַרשטיקטן קאָל.

עס נעמט מיך שוידערן —
געפאַר פון שווייגנדיקן וואָלד אַף ווענט.
איך שטרעק ווידער, אין פינצטערניש, ביז ווייטיק אויס די הענט.
— נאָר כאַפן קען איך דיך נישט!

איך —
קען —
דיך —
נישט —
כאַפן . . . —
—
—
—
—

באַריר נישט

דאָרט — וואו ס'איז אמאָל געווען
די פריידיקע שעפע
פון פאָראוים באַשטימטן ציל:
נעם איך נישט אָן
די קיצווע —
פון בלינדן צופאַל!

באַריר נישט מיטן מינדסטן באַריר,
אפילע נישט מיט שאַטן פון וואָרט,
וואָס הויערט אַף דורשטיקער לייַפּ
די פאַרכאַלעשטע וואָר!

זע—

ווי וואַסער דורך אַ זיפּ.
ווי זאַמד — דורך אַ פאַרקלעמטער האַנט:
איז אויסגערונגען ביז לעצטן טראָפּן פרייד —
דער כאַלעם
פון שיקערן יאָר!

פארבליבן איז בלויז ווי אן אייביקע דערמאָנונג
אין מיין זיקאַרן:

דער טרויער —

(דענקמאָל אין מיין זינען)

וואָס שטייט ווי אַ צווישנשייד

צווישן מיר און דער שטאָט —

וואו איך וואָלט רו געקאָנט געפינען!

נאָר איך האָב זיך אָנפארטרויט —

דעם אומפארמייד פון האַרבן גוירל.

כ'האָב אָנגענומען שטרענגן גזאַר פון טרויעריקן צעשייד.

און כ'זאָג דיר אָפּן:

דאָרט — וואו ס'איז אַמאָל געווען

די פרייד —

פון פאָראויס באַשטימטן ציל:

נעם איך נישט אָן

די קיצווע —

פון בלינדן צופאַל!

באַלאַדע

— און נאַכט נאָך נאַכט ווען זי פלעג ליגן באַ זיין זייט
און אומרואיק זיך וואַרפן ווי אַ שלאַנג,
איז ער געשלאָפן און נישט געוואוסט ווי ווייט
זי איז פון אים געווען — אין איר געדאַנק.

און נישט געוואוסט ווי ס'האַט דער רויש פון אומרואיקן יאָם
איר האַרץ פון בעט געהויבן און איר די פיס באַשווערט,
ווי די נאַכט פלעג זי פאַרוואַנדלען אין אַ פיינענדיקן פלאַם —
ווען וואָך ווי די לעוואָנע איז זי געלעגן און געהערט — — —

דעם אומרו אין איר האַרץ. דאָס שלאַנגן פון איר בלוט.
דעם אָטעם פון איר מאַן — זיין הויב-און-פאַל פון ברוסט:
ביז צעפלאַקערט האָט די קינע אין איר האַרצן זיך מיט גלוט —
אַף דעם מענטשן באַ איר זייט, וואָס האָט פון קיין זאָך נישט געוואוסט.

וואָס איז געשלאָפֿן און נישט געוואוסט, אז אַ צווישנשייד פון אַ העמד
קען אָפטמאָל מער צעשיידן — ווי די צווישנשייד פון אַ וואַנט.
אז אַף פּוֹך פון קישן וואַכט נאָר דער גוף אַמאָל פאַרשעמט,
ווען ערגעץ אַנדערש וואָלט גענוג געווען צוקאַפֿנס בלוז אַ האַנט.

ווען ערגעץ אַנדערש וואָלט איר גוט געווען צו זיין אַצינד אַ שיה,
פאַראַנקערט מיט איר ווילן אין דעם קלאַמער פון אַ ברעג.
און ליב וואָלט דאָרט געווען איר די שעפּעדיקע טריף —
פון הייס-אַטעמדיקע נעכט און זינגענדיקע טעג.

אזוי איז זי געווען ווי אַ שיה דאָ אָן אַ מאַסט.
ווי שוואַרצע, רייפּע ערד אומבאַריט פון אַקערס טראָט.
און געטראָגן האָט זי פּאָרכטיק איר גוירל-קרייז פון לאַסט —
ווי איינער טראָגט אום הייליק אַן אָנפאַרטרויטן סאָר.

פון אומעטום

ביז איינמאָל אַ באַנאַכט — איז זי אליין אין איר העמד,
פאַרקישעפט ווי אין וואַנדל, צום נאָענטן יאָם אַרויס:
זיך אָפגעגעבן דער טיף האַלב־מיידלש און פאַרשעמט —
און אויף אייביק זיך געזעגנט מיט אייגן־פּרעמדן הויז . . .

אַז מע דערמאָנט זיך

איך בין זיך מוידע:
אַז זעלטן קומסטו מיר שוין אַפּן זינען.
און טראַכט איך ווען פון דיר —
איז (מערסטנס) פּונקט ווי מען דערמאָנט זיך
אַן אַ געליבטער העלדן פון אַ בוך.
צווישן שרייבן לידער
און אַף ברויט פאַרדינען —
קאָן איך זעלטן זיך די צייט פאַרגינען
דיר צו שרייבן בריוו.

איך האָף דו וועסט מיין אָפּנהאַרציקייט פאַרגיבן.
נאָך אַלעמען (דוכט מיר אָפּט) בין איך דאָך נישט געוועזן
פאַר דיר מערער — ווי אַ שטאַפּל —
איין שטאַפּל בלויז — אין דיין לייטער פון דערפּאָלן.

— און טאַקע, וואָס בין איך מישטיינס געזאָגט,
אין פאַרגלייך מיט דיין . . . נו, לאָמיר רופן אים — פאַרערער, —
דעם רייכן הויזן־פאַבריקאַנט,
וואָס טראַגט דימענטן אַף יעדן פינגער פון דער האַנט —
און רעדן — רעדט ער מיט זיכערקייט.
(ער רעדט אַסאך).
ער רעדט טאַמעד דרייסט און הויך.
ווי ער וואַלט מוירע געהאַט —
עס זאָל כאַלילע נישט פאַר איינעם אויערן —
אַ פּערל פון זיין „וויזנהייט“ גיין פאַרלוירן.

פון אומעטום

איך דערמאן זיך:
ווי ביז ער פלעג דאָס זיין —
ווען ער פלעג טרעפן מיך פון אַוונט אין דיין הויז.

ער פלעג דיך גלעטן
(ווי אַף צעפֿאַכעס מיר)
און כוויזעקן פון די „פֿאַיעטן“
אַף מיין כעשבן.

איך האָב אים קיינמאָל נישט קיין וואָרט געענטפערט.
ער איז גערעכט געווען.
— קיין עכטע לידער טראָגט מען נישט אַרום
ווי דימענטן אַף פינגער —
עס זאָל די וועלט זיי שאַצן . . .

מער נישט —
אַ יעדער איינער ברענגט דאָך מיט זיין אייגן מאָזל אַף דער וועלט.

איז וועמען ס'איז באשערט: —
דורך כוויזעק ווי פאראצן
אין געלעכטער פלאצן — ביז געוויין.
און וועמען — דורכגיין דאָס לעבן ווי אַ טאָנץ,
דעם קאָפּ פאַרריסן.
און סע זאָל קיין קנייטשעל, קיין שאָטן פון קיין טרויער —
נישט אוועקלייגן זיך אַף זיין געמיט.

און וועמען ס'איז באשערט דאָס לעבן אָפּוויסטן —
אין איינזאַמקייט מיט וואָרט.
און אייביק טראָגן ווי אַ קרייץ — דאָס גוירל פון ליד —
און מיט דעם נישט קענען שוידן זיך:
ווי עס קען אַ הויקער זיך נישט שוידן מיט זיין מוס . . .

— זאָל זיין גענוג!
(דאָס בריוול ווערט צו לאַנג.)
מער נישט — איך וויל דיר מיטטיילן

פון אומעטום

ווי אַפּטמאָל דוכט מיר אויס,
אַז דאָס אַלץ האָט נישט מיט מיר —
נאָר מיט אַ צווייטן גאָר געטראָפּן,
וואָס האָט מיר וועגן דעם דערציילט — — —

און אויב מיט מיר —
איז דאָס פאַרלאָפּן
שוין מיט יאָרן, יאָרן צוריק.
ווייל אַלצדינג זעט מיר אויס שוין ווייט —
און פאַרצויגן ווי מיט אַ נעפּל
(כאָטש לויט דעם לואַך)
ווייס איך — אַז דאָס געווען איז —
מיט אַ יאָר —
מיט איין יאָר בלויז צוריק.

מעג פּיינלעך זיין דער עמעס.
די צייט אַבער, די אייביק גוטע צייט,
אין שפּאַן פּון נאַלאָפּירנדיקע יאָרן,
פאַרצירעוועט פּאַרט די דינסטע וואונדן.
פאַרגלעט . . . און פאַרנעפּלט דעם זיקאַרן.
און דאָך — ווי קלאָר איך געדענק —
ווי אַלץ וואָלט אָט די רענע ערשט געטראָפּן:
ווי איך וואָלט זיך ערשט היינט מיט דיר געזעננט . . .

אין דרויסן האָט גערעגנט.
דער הימל (ווי באַשטעלט פאַר אונזערע געמיטער) איז געווען אַ גרויער,
און אַר דיין פּאַנעם איז געווען פאַרשפּרייט אַ דין געוועב פון טרויער—
וואָס איך האָב קיינמאָל פּריער ניט געזען.
און וויפּל מאָל מײן בליק האָט זיך מיט דיינעם אָנבאַגעגנט —
האַסטו אַר שנעל די אויגן אָפּגעקערט —
כ'זאָל נישט באַמערקן אין דיין אויג אַ טרער.
(ווייזט אויס אַז טיפּער וויי — שלאָגט אויך באַ די שטאַלצסטע
פון דעם זעלבן קוואַל . . .)
און אַפּילע דיין „פאַרערער“ געדענק איך:
איז גוט און העפּלעך יענעם טאַג צו מיר געווען,
און וואָרעם זיך מיט מיר געזעגנט.

זאָל זיין גענוג!
דאָס בריוול איז שוין טאַקע אַר אַן עמעס לאַנג!
— און האָב איך ווי געטאָן דיר מיט אַ וואָרט —
פאַרניב! . . .
— איך בין זיך מוידע:
אַז זעלטן קומסטו מיר שוין אַפּן זינען.
און טראַכט איך ווען פון דיר —
איז (מערסטנס) פּונקט ווי מען דערמאָנט זיך
אַן אַ געליבטער העלדן פון אַ בוך.
— נאָר ס'טרעפט אַמאָל (ווי היינט)
ווען דער זיקאַרן לייגט אַוועק די האַנט מיר אַפּן האַרצן.
און די פאַרגאַנגענהייט טויכט אויף אין מיר —
און פאַרפּאַלגט מיך
ווי אַ רעפּריין פון אַ וואַונדערלעך ליד.

פון אומעטום

דעמאָלט ביזטו דער ווינט אין פינצטערניש פון וואָלד,
וואָס גייט דורך ווי אַ פריידיקער ציטער דורך מין געמיט.
און ווי אין אַ פינצטער הויז —
ווען ס'באווייזט זיך פלוצים — ליכט
צעפלאַקערן זיך טליענדיקע פייערלעך אין מיינע אויגן.
עס לויכט אויף אַ נייע פרייד אַף מין געזיכט —
ווען איך דערמאָן זיך בלוז אָן דיר —
ווען איך דערמאָן זיך בלוז אָן דיר —
ווי היינט . . .

באלאדע אין גרוי

ער איז געוואָרן שווייגנדיקער מיט לויף פון יאָרן.
ווי אַ קאָמפּזיטור, גאָלדשטיק, געקאָרנט אַ וואָרט.
ווי איינער וואָס האָט פּלוצים אַ ליכטיקן זין אָנגעוואוירן —
ווי איינער וואָס צערטלט אַ פּאַרטראַכטן געדאַנק פון מאָרד.
אַזוי איז ער אין אייגן הויז אַ שאָטן אומגעאַנגען,
מיט אומעט אין די אויגן ווי פינצטערע געזאַנגען,
וואָס דער ווינט ברענגט צו טראָגן — אין אַ האַרבסטיקן באַניגען.
און די, וואָס האָט אַמנאַענטסטן באַדאַרפט אים ווערן,
און די, מיט וועמען ער האָט יאָרנלאַנג זיין בעט און ברויט געטיילט,
— פּאַוואָס האָט זי, גראַד זי, דער מאַזל אויסדערוויילט,
אַז זי זאָל זיין דער זיסער סאַם אים צו פּאַרצערן!
אַז זי, גראַד זי, זאָל פון אונטער זיינע פיס די לעצטע לייטער
אַפירשלעפּן, מיט אַ שמייכל אַף די מיט־פייַן־פּאַרקרוּמטע לייפּן.
— אַז ער זאָל פּאַלן אין שטויב אַן אויסגעשפּרייטער
אַף שאַרף פון גוירל, ווי אַ צעהאַקטע שלאַנג, אין לעצטן שיפּן!
און טראָגן זאָל ער אין שטומער איינזאַמקייט, ווי אַ זיגל,
אין שטאַלצער אומבאַהאַלפּנקייט, זיין לעבן — זיין דורכפּאַל.
ביו ער איז טויב און בלינד געוואָרן צום רעג און רוף פון פלינגל,
און אויסגעמיטן מיט פּאַרזיכט, ווי אין שרעק פאַר בלינדן צופאַל,
ער זאָל נישט אַ קוק טאָן אין אייגן האַרץ, ווי ס'מירט אים אין
אַ שפּיגל —

פון אומעטום

א מענטש, זיין אייגן פאָנעם — דאָס פאַרברענטע.

נאָר ווי געזאָגט: ער איז געוואָרן שווייגנדיקער מיטן לויף פון יאָרן.
ווי אַ קאַמפּון, גאָלדשטיק, געקאַרנט אַ וואָרט.
ווי איינער וואָס צערטלט אַ פאַרטראַכטן געדאַנק פון מאָרד,
(נישט וויסנדיק) אז ער איז לאַנג, שוין לאַנג באַגאַנגען געוואָרן.

פאָרוואָרף

כ'נעם אָן די פּאָרוואָרפן, כ'בין אומגע־רעכט!
נאָך וואָס אָבער דאָס מונטערן פּאַרכאַלעשטע פּרייד פון נעכט,
וואָס איז אַוועק מיט רויך פון ברענענדיקע יאָרן —
און איבערנעלאָזט אַ טשאַד בלוז אין זיקאַרן.

— פּאַרוואָס די מוירע, מוטיק קוקן אין די אויגן —
דער וואָר, וואָס האַלט נאָך פּריש דעם שטריק פּאַרצויגן
אַפן האַלדז פון בליענדיקן צאַר!
— נאָך וואָס דאָס שפּילן קלוגערהייט דעם נאַר,
און זעענדיקערהייט זיך מאַכן בלינד!
ווען דורך די געמיטער ציט שוין לאַנג אַ רויער ווינט
ווי דורך אַ וואַלד, אין שפּעטן האַרבסט, אַ נעפּלדיק געוויין!
— אַ, ווי פּיינלעך ווען דאָס נאָלד פון זומער לינט ווי מיסט אַף דר'ערד!
ווי פּיינלעך! — ווען יעדער וואָרט טרעפט ווי אַ שווערד —
מיט שאַרף פון אָפּנהאַרציקייט — ביז טיף פון ביין!

פון אומעטום

איך ווייס: דער עמעס פון די רייד מיינע וועט דיר קיין טרייסט
נישט ברענגען,

ווי דער טרויער אין האַרבסט, וואָס בלייבט הענגען
אויף שפיץ פון ביימער, ברענגט קיין טרייסט נישט פאַר די
הוילע צווייגן.

וואָלט בעסער שוין געווען ווען איך זאַל שווייגן, שווייגן, שווייגן.
און מיט קיין וואָרט נישט צורירן זיך צו דער נעסט פון דרימלענדיקע
וואונדן!

— עס זענען פאַרט אַמאָל געוועזן מעג און נעכט און שטונדן —
וואָס האָבן געלויכטן מיט דער פרייד פון שלאָגנדיקע קוואַלן!

אָ, פרייד פון לאַנג פאַרשוואונדענע ריטואַלן!
אָ, פּיין פון גערענקעניש וואָס גליטשט זיך ווי אַ מעסער —
דורך דעם הויקער פון זיכרוינעם—וואָס צעוואַקסט זיך גרעסער, גרעסער,
און פילט דאָס האַרץ אָן מיט כאַראַטע ביזן אויג פון ראַנד!

איך ווייס: וועסט סייוויסיי מיין נאָמען אייביק פאַרן מיט דעם
אומגערעכטן,

ווי מיך וועט אייביק ציען צו סיכאַטישע געפעכטן
באַ בלויע האַריזאָנטן — פון מיין אויסגעכאַלעמט לאַנד! . . .

נאכשריפט

באם דערמאָנען זיך אָן דיר — ציטערן אויף מיינע נאָזלעכער.
מיינע אויגן קוקן טיף אין מיר אַליין אַריין.
נייסט אויף פאַר מיר קאַלירייך ווי אַ וואַנדערלעכער פּאַווע־פעכער —

און אַטעמסט אַף מיר ווינט און זון און שטערנשיין.
מיין האַרץ נעמט זינגען מיט דערמאָנונג, פון שיקערער דערמאָנונג —
פאַרווירט, צעטומלט און באַרוישט — ווי פון אויסגעשפּילטן וויין.

באם דערמאָנען זיך אָן דיר: ציטער פון דערוואַרטנדיקע טריט.
אַרעמס — אונטער קאַפּ. ווערטער — שטיקער נאָלדענער האָניק.
נאָר דערמאָנען — דערמאָן איך זיך אָן דיר — שוין קיינמאָל ניט.

אַטלאַנטיק סיטי

איווא'ן

א, שטומע נאכט,
א, רויש פון יאם,
א, וואונדער, פון נישט צום באנומען דרך — וואָר!
איך בלאַנדזשע, ווי אין וואַנדל,
מיט אויגן דורשטיקע נאָך שלאָף,
און מיר ווערט אַלץ אומפאַרשטענדלעכער
דער קויעך וואָס הייבט אויף —
אין מיטן נאכט פון בעט,
אַ מענטשן — ווי איך,
וואָס ציילט שוין נישט אין קאַפּ די גרויע האָר.
וואָס שפילט שוין אָפּט —
(עמעס, נאָך אַלץ מיט יונגליש־האַרץ)
דעם קלונגן נאָר.
וואָס וויל פאַרשפילן זיך מיט כאַכמע פון ניקטערע רייד.

נאָר ס'טרעפט:
דער אַטעם פון וואָר טוט אַף מיר אַ הויך,
פאַרשווינדט ווי רויך
די גאַנצע קינדער־שפּיל.

דעמאָלט ווער איך שטיל און לויטער.
און כ'לאָז זיך פירן פאַר דער האַנט.
ווי איצטער בלינדערהייט,
גאַס-איין, גאַס-אויס —
אַפּ פּרעמדער ערד, אין פּרעמדער שטאַט,
פון נאָגנדיקן וואַגל.

— ווי קום איך אָהער?
— אַ באַלידוקטער ריטער,
— אַן אויסגעטיילטער גער,
— וואו דער ליידיקניערישער שטאַם,
— וואו די פאַרשווענדערישע רייכקייט,
— כּוויזעקט פון מיר אַפּ שריט און טריט אַדאַ,
— און פאַטשט אומפאַרשעמט און פּרעך מיין אַרימקייט אין פּאַנעם!

— אומזין פון אומזיסטע דורכגערייזטע מיילן!
— וואָס האָט מיך געבראַכט אָהער?
— נאָך וואָס בין איך נעקומען דאָ זיך לאַנגוויילן,
— און נערן מיין האַס מיט סאַם —
— פאַר די, וואָס רויבן דיך אַוועק פון מיר,
— און קויפן אָפּ דיין צייט —
— וואָס שטייט ווי אַ צאַם
— צווישן מיר און דיר!

פון אומעטום

נאָר פּלוצים בלייב איך שטיין פאַר דיין הויז,
ווי אַ אינגל אין פיבערדיקן שרעק פון ערשטן ציטער.
און כ'זע ווי אין דער הויך —
שווימט לייכט ווי רויך,
שווימט פרום און לויטער —
אַ יונגע לעוואָנע
ווי אַ דינער, פייערדיקער נאָגל!

— זי שווימט שטיל, דערשראָקן און טרויעריק.
זי זעט אויס טריב און איבעריק
ווי איך דאָ אין דער פרעמד.

אין דיין פענצטער פּלאַטערט אַ פאַרהאַנג —
ווי אַ ווייסע טויב.
(אַ צייכן עפשער, פון דיין וואַכקייט
וואָס רייסט זיך, ווי פון קלעם, מיך צו באַגריסן?)

— זין פון מיין אומרו!
— זין פון מיין בענקשאפט!
— זין פון מיין נאכטיקער לויב —
צום פארשטענדלעכן וואונדער פון באנומענער וואָר,
וואָס הייבט אויף —
אין מיטן נאכט פון שלאָף
א מענטשן — ווי איך,
— וואָס ציילט שוין נישט אין קאָפּ די גרויע האָר,
— נאָר בויגט אים, באַ לויטערער לעוואָנע שוין —
— (אין געבעט —)
— פון בענקשאפט פאַר דיר איין — — —
— — —
— — —
— — —
— — —

פון דעמוזעלכען אווטאָר:
"גאַסן און עוועניוס", 1928,
(לידער)
E. Greenberg
326 E. 15th Street,
New York, N. Y.

